

3. Демяненко, Д. В. Ефективність засобу «Комбійод» для дезінфекції системи водопостачання в умовах птахопідприємства. *Науково-технічний бюлетень*, 118.

4. Комбійод. Бровафарма. : URL: <https://brovapharma.ua/kombiod-1000-ml> (дата звернення: 10.08.2023).

5. Фотіна Т. І., Вареник Л. В. Визначення ембріотоксичної дії препарату «Комбійод» XI наукова конференція «Наукові підсумки 2022 року». Збірник наукових праць. Харків, Х.: Технологічний центр, 2022. 70 – 71 С.

УДК 639.2.09:616.995.132

ПАРАЗИТО-ХАЗЯЇННА ВЗАЄМОДІЯ ЗА ЕКСПЕРИМЕНТЛЬНОГО ЕУСТРОНГІЛЦОЗУ У ЩУРІВ

Гончаров С. Л., д. вет. наук, доцент

ORCID iD: 0000-0001-7464-6689;

E-mail: sergeyvet85@ukr.net

НУБіП, м. Київ, Україна

Пероцька Л. В., к. вет. наук, доцент,

ORCID iD: 0000-0002-2836-0943;

E-mail: perotskaya@ukr.net

ОДАУ, м. Одеса, Україна

Eustrongylides excisus, Jägerskiöld, 1909 – нематоди, що відносяться до родини Dioctophymatidae та представляють потенційну загрозу здоров'ю людини [3]. Вид був обґрунтований Егершельдом у 1909 році у результаті вивчення нематод виявлених в залозистому шлунку бакланів [1].

Нематода *E. excisus* має складний цикл розвитку, де в ролі основних дефінітивних хазяїв виступають водні рибоїдні птахи ряду Ciconiiformes, Anseriformes, Gaviiformes і Pelecaniformes. До стінки шлунка після інвазування паразит проникає протягом 3 – 5 годин. Проміжним хазяїном виступають водні олігохети родин Tubificidae та Lumbriculidae, а також *Limnodrilus* spp., в яких паразити розвиваються в перший та другий личинковий періоди. Додатковим або другим проміжним хазяїном є планктоно- та бентосоїдні види риб. Риби можуть приймати участь у циклі розвитку *E. excisus*, зокрема такі, як судак (*Sander lucioperca*), окунь звичайний (*Perca fluviatilis*), щука (*Esox lucius*) та тарань (*Rutilus rutilus*) [5].

Також слід відзначити, що нематода *E. excisus* в якості резервуарного хазяїна може використовувати деяких амфібій та рептилій: озерну жабу (*Rana ridibunda* Pallas, 1771), велетенську ропуху (*Rhinella marina* Linnaeus, 1758), Eurasian marsh frog (*Pelophylax ridibundus* Pallas, 1771), а також

водяного вужа (*Natrix tasselata* Laurenti, 1768) В організмі останніх збудник на третій та четвертій стадії локалізується під серозною оболонкою шлунково-кишкового каналу [2, 4].

За експериментального інвазування лабораторних щурів личинками нематоди *E. excisus* (що були відібрані від окуня – *P. fluviatilis*) реєстрували зміни клінічного стану лабораторних щурів: зниження апетиту та рухливості, пригнічення загального стану, тахіпное, болючість черевної стінки. За патолого-анатомічного розтину відмічали серозно-фібринозні та гнійно-фібринозні перитоніти, перфорації стінки шлунково-кишкового каналу, що були викликані дією паразитів, запальні явища стінки шлунка та кишок. Також відмічали наявність мікроабсцесів під капсулою печінки, вторинні патології нирок та органів грудної порожнини. В просвіті кишок та безпосередньо в черевній порожнині виявляли живих личинок і таких, що не проявляли ознак життя.

Вплив личинок *E. excisus*, відібраних від тарані (*Rutilus rutilus*), на організм лабораторних щурів, був дещо слабшим порівняно з такими від хижих риб. Відмічено абортивний перебіг хвороби: зареєстровано відновлення загального клінічного стану. За патолого-анатомічного дослідження реєструвався переважно серозно-фібринозний перитоніт і лише у виключних випадках – гнійно-фібринозний перитоніт. Слід відмітити спленомегалію. У черевній порожнині та просвіті шлунка і кишок знаходили мертвих личинок нематод та їх елементи. Отже, личинки нематод, які розвиваються в тілі неспецифічного хазяїна, зокрема тарані, не володіють тими властивостями патогенності, які присутні у личинок *E. excisus* від хижих риб.

За гістологічного дослідження патологічного матеріалу від лабораторних щурів, що були експериментально інвазовані личинками нематод *E. excisus* було встановлено ознаки синдрому системної запальної відповіді із вираженим розподільним судинним лейкоцитозом досліджуваних органів. Вперше описано патогістологічні зміни в організмі ссавця (лабораторних щурів) за ураження личинками нематоди *E. excisus*, – паразита, що представляє потенційну загрозу здоров'ю людини, тобто є типовим зоонозом. Зміни характеризувались гнійно-серозним та гнійно-фібринозним типом запального процесу, гострим розладом кровообігу в паренхіматозних органах та утворенням неспецифічних гранульом. Розвиток інтоксикації та септицемія, в організмі щурів, призвели до патологічних змін в головному мозку, серці, органах шлунково-кишкового каналу та респіраторного тракту, печінці, нирках тощо.

Порівнюючи результати двох досліджень, можна зробити висновок, що виживаність личинок паразита в організмі тварин залежить від того, хто є проміжним хазяїном для нього. Личинки нематоди *E. excisus*, які були відібрані від тарані і окуня, також різнилися за показниками морфометрії та кольором. Тому, можна прийти до висновку, що паразит, розвиваючись в

організмі неспецифічного проміжного хазяїна (тарані), не досягає розміру та кольору, які він може набути в організмі специфічного хазяїна (хижі види риб). Також, нематода *E. excisus*, паразитуючи в організмі тарані, знижує рівень своєї патогенності.

Список використаних джерел

1. Карманова Е. М. Диоктифимидеи животных и человека и вызываемые ими заболевания. М.: Из-во «Наука». 1968. 261 с.
2. León-Règagnon, V. Helminths of the Eurasian marsh frog, *Pelophylax ridibundus* (Pallas, 1771) (Anura: Ranidae), from the Shiraz region, southwestern Iran. *Helminthologia* (Poland). 2019. 56. P. 261 – 268.
3. Ljubojevica D., Novakov N., Djordjevic V., Radosavljevic V., Pelica M. Potential parasitic hazards for humans in fish meat. *Procedia Food Science*. 2015. V. 5. P. 172–175.
4. Melo, F. T., Melo, C. S., Nascimento L. C. Morphological characterization of *Eustrongylides* ssp. Larvae (Nematoda, Dioctophymatoidea) parasite of *Rhinella marina* (Amphibia: Bufonidae) from Eastern Amazonia. *Braz. J. Vet. Parasitol. Jaboticabal*. 2015. P.7–12.
5. Novakov, N., Bjelic-Cabrilo, O., Circovic, M., Jubejevik, D., Lujic J. *Eustrongylidosis* of European Catfish (*Silurus glaris*). *Bulg. J. Agric. Sci.*. 2013. 1. P. 72–76.

УДК:636.09:616.98:579.881.1

СЕРОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ КУ-ЛИХОМАНКИ СЕРЕД ПОГОЛІВ'Я ВЕЛИКОЇ ТА ДРІБНОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ В УКРАЇНІ

Дедок Л. А., мол. наук. спів. науково-дослідного вірусологічного відділу,
ДНДІЛДВСЕ, м. Київ, Україна, ldedok1977@gmail.com;

Чечет О. М., к. вет. н., директор, ДНДІЛДВСЕ, м. Київ, Україна,
ORCID: 0000-0001-5099-5577, kiev-kiev12@ukr.net

Дрожже Ж. М., к. вет. н., ст. наук. спів. науково-дослідного
вірусологічного відділу, ДНДІЛДВСЕ, м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-4654-8333, dr.zhanna173@gmail.com

Козарецька З.С., пров. лікар вет. мед. науково-дослідного
вірусологічного відділу, ДНДІЛДВСЕ,
м. Київ, Україна, kyzya2712@ukr.net

Вступ. Ку-лихоманка – зооантропонозне природно-вогнищеве інфекційне захворювання, що викликає збудник *Coxiella burnetii*. Хворобу реєструють на всіх континентах, але найбільше вона поширена в Австралії та більшості країн Африки, Азії, Америки та Європи. Це обумовлено тим,